

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Vocabularius iuris utriusque

[Speyer], Sept. 1478

[U]

[urn:nbn:de:bsz:31-313403](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-313403)

probat abito hereditatis et utz paciētia et sciētia tutoris auctori-
tate induisse videat. Et an in auctoritate sit necesse q̄ tutor loq̄-
tur. Et apparet p̄mo q̄ sic nā talis actus habitādi in domo defū-
cti in eo qui p̄t p̄ se adire hereditate induceret p̄sumptionē adici-
onis p̄ h̄ fact. gerit. ff. de acquir. re. do. Sed pupillo q̄ nō p̄t adire
sine auctoritate tutoris talis actus absq̄ tutoris auctoritate aditi-
onē nō inducit. ut. l. patuit. ff. de iure. deli. Solutio dynus dicit q̄
sciētia aut paciētia tutoris auctoritatem nō inducit. Et sic ex illo
actu non probat abito nisi forte tutor q̄nq̄ mandasset pupillo ut
aliquid faceret in illa domo nā talis exp̄ssio mandati auctoritatez
inducit. vel p̄lā nisi pupillus diu stetit in domo scz p̄ spaciū de-
cem annoz quia p̄ h̄ probat abito q̄si omnia fuissent solēniē acta
auctoritate tutoris.

Bona **vacantia bona dicuntur ea bona**

que dñm non hñt vel q̄ fisco vel dño alicuius
applicant. Unde dicitur multis modis. Quā-
doq̄ si q̄s intestatus deceat vel q̄ testari nō
p̄t vel faciat p̄pter q̄d heres suus ei succede-
re nō p̄t vel etiā ubi alias de p̄suetudine bo-

nā alicuius dño applicant nā tūc dicuntur vacare bona.

¶ Vacans possessio. Re. s. possessio.

¶ Vagabundus est qui non habet domiciliū s̄ hodie hīc est cras
alibi. l. iij. §. pretor. ff. de damp. infec. Sed quasi vagabundus est q̄
habet domiciliū s̄ raro moratur in ea et vagatur hinc inde Et q̄
modo conveniantur istū habetur in. c. fi. de fo. compe. in glo. 1. 7. ibi
notatur.

¶ Valitudo dicitur infirmitas in vno significato.

¶ Valitudinarij dicuntur infirmi qui frequēter egrotāt vel q̄ la-
borāt p̄ lucida intervalla ut q̄ modo sani sūt post horā infirmi.

¶ Varicosus dicitur curvus a varice nervo extracto qui nervus in se
nectute reddit hominē varicosum et curvum.

¶ Vasallagium secundū spe. in ti. de feu. Idem est q̄ homagium
q̄d est in francia dicitur homagium in ptalia vocat vasallagium.

¶ Vasallus est feudatarius. Et s̄m vulgare p̄ncipalium nobi-
les feudatarij vasalli dicuntur. S̄beyus vero homo medius nū-
cupatur s̄m spe. et vasallus non potest vendere feudū sine volun-
tate domini. Et dum vendit debet rogare dominū suū q̄ ab eo re-
cipiat et alterū emptorem inuestiat. Quod si dominus denegat et

eum exorare non potest emptori alia bona equivalentia tali feudo iniuste vendito de hoc in c. que in ecclesiis de consuet. et in v. sibus feu. p. r. o. Et hoc verum nisi ille cui vasallus feudum alienat velit supportare omne gravamen ut in l. murilegato. C. de murileg. li. xi. fa. l. ij. in prim. ff. solu. ma. et sic vasallus possit alij in feudum dare suum feudum etiam invito domino. Quod videtur non esse verum et extra casum in c. p. s. duo. fra. Sed queritur a quo agnosci debeat causa feudi. Pro quo nota quod secundum Ja. de bel. p. cui pro omnibus stat in h. distinguit aut loquitur de vasallis minoribus aut maioribus. Si maioribus ut sunt duces comites marchiones capitanei qui immediate ab imperatore investiti tunc de reuerfua imperator agnoscat c. i. de le. grad. in v. s. feu. Pro coram rege de immediate a rege infeudatis. Si de minoribus qui ab inferiore habent feuda ut militibus aut nobilibus h. tripliciter aut ferre quatuor in duos vasallos a in duos quod alii et alii non est vasallus aut in dominum et vasallum Si primum a stat ambobus esse vasallos litigant tunc de parte feudi vel finibus sic est conclusio quod coram domino cuius sunt vasalli debet agnosci c. i. apud quem vel quod causam feudum dicitur. Aut astat de vno tamen non tamen de altero qui nihil habet nisi id de quo quatuor vertitur tunc per pares curie debet causa terminari dicto c. i. apud quem vel quos etc. Aut non astat de aliquo horum per certo. Quia apud nihil habent in feudum nisi illud de quo questio est h. dupliciter aut pretendit se investitus ab eodem vel a diversis dominis. Si secundum iudex operes erit ordinarius loci vel delegatus c. ij. de le. coram in v. s. in v. s. feu. Si primum hoc dupliciter aut uterque dicit feudum suum proprium i. sibi necessum et sic iterum ordinarius erit iudex dicto c. ij. aut uterque dicit fuisse suorum progenitorum sic dominus cum curia sua agnoscat non tamen solus palle c. i. aut unus dicit feudum novum scilicet ipsum investitum alter antiquum scilicet suorum progenitorum ab eodem tamen domino tunc ordinarius oportet erat iudex hodie per pares curie agnoscat et sic finaliter concludit in primo casu principali quod solum vno casu agnoscat dominus de causa feudi scilicet quando astat ambobus esse vasallos. Secundo casu principali tenet glo. in c. ceterum de iudi. q. dicit in causa ordinarii loci in quo feudum situm est agnoscat debere. Tercio casu iterum per pares curie si repiri possunt si non et grantur alij et tales erunt iudices ordinarii quibus lex dat iurisdictionem ordinariam. Ideo sedebunt pro tribunali et servabunt iuris ordinem. Si non habent tribunal eligere possunt. Et eoislo quod dominus iudicat esse sententiam propriam executioni mandare potest quia feudum est suum territorium. Item secundum glo. c. romana. s. debet de app. li. v. concludit si vltra dominum feudi est alij proximus immediatus ad hunc appellat a sententia domini feudi si talis non sit tunc ad ordinarium loci in quo res sita spectat quod

dominus feudi est tali subiectus vt .s. debet palle. Tñ in vñ. feu-
tex. est q̄ in tali casu ad impatorē appellandū sit. Et sic sērit bal-
tacite. Prim⁹ tñ magis placet doctorib⁹ vt no. in dicto. c. Ceterz.
Et intelliguntur p̄dicta cñ est questio de feudo. Sed secus est
dū questio v̄titur de cognitiōe feudi. scz ad quē p̄tineat cognitio
eius. Talis enim nō p̄tinet ad dñm feudi. siue sit ecclesiasticus siue
secularis. Alias esset iudex in sua cñ et v̄tra totū rī. C. ne q̄s i sua
cau. qz sic agnoscēs de agnitōne feudi in casu q̄ sibi adiudicaret
agnitiōne talē debet. Consequentē de p̄tietate feudi sibi adiudi-
cari. Debet ergo sup̄dī ordinarius vel alē de h̄ agnoscere v̄l iu-
dicare vel p̄tes arbitros eligere dñt qui agnoscat vt notat in c.
v̄z in glo. h̄ de fo. comp. Et ibi cer. glo. q̄tā v̄z r̄ qñ secula-
ris iudex possit negligentiā supplē ecclesiastici in agnitōe tali.

¶ Vates modo sacerdotē modo p̄phetā modo poetā significat. x.
xi. di. clericos post columna.

¶ Vasa ire sunt omnes peccatores vt. xxiiij. q. iij. nabuchodonosor
vbi dicit vasis ire n̄q̄ deus redderet imperitū si non spontaneū
inueniretur homo habere peccatū.

De

¶ Veditigal est tributū q̄s p̄statur de reb⁹ q̄ vehunt vel omnib⁹
negocijs manū a vehendis mercib⁹ dictū. Tñ est q̄ malū vt. ff.
de pub. v̄ v̄ct. i. s. h̄ titulu. Et p̄m azo. in sū. C. e. ti. vi. s. tributū.

¶ Veditor est portitor q̄ vehit Et v̄ctores sūt nō solū q̄ vehūt s̄
etiā q̄ vehunt in navi p̄m azo. in sū. C. eo. ti. et. ff. ad. l. rodi. s̄ iac.

¶ Veditores p̄nt dici siue habeāt merces siue nō dum tñ opas su-
as ma gistro nauis exhibeāt ad nauigandū. Et sūt. v. nomina q̄
p̄stāt actū r̄ passionē vt hospes zelotopus. Re. s̄. de a.

¶ Vectura idest veditigal siue naulū.

¶ Vebiculū. p̄m. l. xij. tabu. est via in octo pedes extrā fuerit am-
fractu. xvij. q̄s nō est necessariū in actu. Jus trahendi ligna. lapi-
des vero nō p̄mittit h̄nti actum s̄ viam nisi specialiter ouemisset
de hoc in actu vide. j. via.

¶ Vbalbini sūt homines certi r̄ signanter clericij vel canonij ter-
re vel ecclesie alicuius de quib⁹ in. l. i. C. de col. illi. vbi dicit q̄ col-
legiū vbalbinorū non p̄destit vere sindicum.

¶ Ve p̄ et p̄mitur. Interdum v̄t in. l. si fundum sub conditiōe. s̄.
h̄is v̄bis. ff. de leg. i.

¶ Vel etiā p̄mē p̄ et in dū vt in. l. sepe. ff. de v̄. figm. et. l. cū q̄bā
C. de v̄. fig. Etiā p̄mē alternativē vt in. c. r̄ate. ceteras de rescri.

¶ Venatio quib⁹ sit habes p̄m g off. in sum. ti. de cle. vena. Et est

triplex scz oppressiva arenaria et saltuosa. Oppressiva est hoim de
q̄ dicit. Cepit nemrot esse robustus venator corā dñō. i. extindor
et oppllor Et sic venator est hoim exactō r oppllor q̄ aliquē ve-
natu oppmit Arenaria ē q̄ fit i arena. vt cū qs locat opas suas
vt pugnet in arena cū aliq̄ bestia detata hāc qui exerceat peccat
Sicuter nisi eā exerceat grā viriū expiendaz. v. ff. de postulā. l. 1.
§. Itē senatus et. iii. q. vii. tria. §. infames circa pñ. Et de hac lo-
quitur. lxxxvi. dist. qui venatoribus. cū duobz. c. sequentibus. Saltu-
osa est que fit in siluis et saltibus ad capiēdas feras Et hoc est lici-
ta. Sed quō in clericis liceat in apris psonis venari deficiēte fami-
lia et viderē cū illud nō sit vagari s̄ necessitati et utilitati ecclie
subuenire ad qd tenent clericū vñ. q. i. pñtiū r glo. de. ne in agro
de sta. mona. in vbo psonale et ibi dco. et s̄ venatio saltuosa est
illicita ex tpe r psona. Ex tpe vt in quadragesima et sabbatmis
noctibus. xxxvi. di. an. putatis. Ex psona vt in clerico in quo tamē
distinguedū est. qm̄ epō semp est illicita. xxxiii. di. quorundam
Alijs vō clericis licita est causa necessitatis. utilitatis vel recrea-
tōnis cū retibus laqueis et canibus dū fit cū sitērio et modestia. Nā
etiā monacho licet texere lina p piscibus capiēdis vt de conse. dis-
v. nūq̄ vide goff. in sum. de cle. vena.

¶ Vendere est rem p certo p̄cio dare et sūt bona debitoris vendē-
da si urgeat es alienū. et dilatio damni sit illatura creditori. vñ
vt in l. fulcimus. §. adeo aut. ff. qui ex cau. in pos. catur.

¶ Venditio est. de re q̄ hz an. r̄ciū ea solet poni in instrumētis qd
pmittit venditor emptori rē venditā legitime defendere. aucto-
rizare et dispurgare que vba debent sic intelligi q̄ si de re ipa lis
fuerit facta or̄a siue mota emptori venditor teneat rem in ipa li-
te legitime scz fm̄ leges defendere auctorizare. i. auctor litis fieri
siue p se litē agere vel dispurgare. l. l. de expeditam ab omni one
re reddere. Itē nō. qm̄ venditor est certus q̄ rei vendite ps est ei p
pa et ps cōditicia. i. alicui obitōni vel alteri dñō subiecta ignoret
tñ q̄ et q̄nta tūc ponit in instrumēto venditōis sic q̄ apriū imppe-
tuū qd cōditiciū dñō subiectū is est dicere qd est apriū in hac re
habeas vt apriū imppetuū. Sz qd obiticiū habeas cū ea obitōne
ad quē ptinet Itē fm̄ azo. in sū. c. de. r. cōmo. rei ven. Et goff.
in sū. de emp. et v. edic̄ tal regla rotūda et qdrata Cū venditio
fit pure sine scriptis certe sp̄i q̄ degustatōez nō recipit omē picu-
lū spectat ad emptorē excepto casu publicatōis nisi pactū culpa
mora calliditas vel traditio interuenerit. Et quodlibet verbum
huius regule habet in se pondus. de quo vide goff. in sū. v. s̄.

Venbicare Est corā iudice dicere vel intēdere rē esse suā vel al
legare vt cā quis dicit hoc res est mea. et est idem qđ intentare.
scđ ad hoc solū intendere vt res sua declaratur et sibi dominiū ap
plicetur.

Velum est quadruplex scđ consecratōnis ordinatōis p̄latōnis et
p̄fessionis. Professōnis suscipit a uirgine vel corrupta cū p̄fite
tur et altari vel de manu. in. xx. a. n. o. ap. minus. xx. q. i. c. j. et. q. ij.
c. puella. Consecratōnis imponit in. xxv. anno. et. e. q. i. placuit. et
lxv. di. placuit. Potest autē consecratio uirginū fieri in die ep̄dianū
in albis pascalis. i. tota septimana pascali. in apostolorū nat. ali
bus nisi sint q̄. i. lāgnore detēte tūc em̄ alijs t̄pibz p̄nt p̄mo etiam
alijs p̄cipuis festiuitatibz et diebz dominicis vt c. j. de tempo. et q̄.
li. o. Viduas autē nullus p̄tificum velare p̄sumat. xx. q. j. de uotis
in fi. Sed ip̄met uelum suscipiāt de altari. xxv. q. j. viduas que ca
pitibus suis imponant. Et licz c. platum de hijs que vi. me. cau. fi.

Ep̄scopus corrupte uelum imposuisse uidetur tamen solum im
ponere simulauit. Volu. h. autē religionis vel ueltem religiosaz
de manu p̄biteri sumere possunt. xx. q. j. uirgine. Secus de uelo con
secratōis quod solēnicer a solo ep̄o soli uirgini solēnicz diebz im
ponit. Tercū est uelum ordinatōis quod ol̄y dabat dyaconissis i
xl. āno. xx. q. j. sc̄imoniales. xxv. q. j. dyaconissa. Quartū ē ueluz
p̄latōis qđ ol̄y dabat abbatissis in. xl. āno. x. q. j. iuuēculas.

Venditi actio. Re. s. actio uenditi.

Venū etatis dat. mulieri in. x. āno et uiro in. xx. l. fi. et. l. om
nis adolescētēs. C. de hijs qui u. eta. impe. Et tamē maior etas re
quirit in abbatissa q̄ in abbate. c. indēnitatibz. de elec. li. v. Jun
cto. c. cū in cūctis. et. ti. Rō tū in l. p̄t esse qz mulier auarior est uiro
ar. l. Sed si ego in fi. ff. ad uellay. ubi d. senat. em̄ obligate mu
lieri succurrere uoluit nō tōnāte hoc ideo quia faali9 se mulier ob
ligat alicui qđ donat. Et ideo gubernatio patrimoni cūctius p̄t sibi
omitti. De l. p. cardinalē in c. indēnitatibz p̄all. In sc̄do casu rō
est fragilitas sexus. Et qz in sp̄ualibus gubernādis nō est muli
er ita capax et abilis sicut uir. Et p̄uor etas requirit in muliere
in eligēdo uel elegēdo qđ in uiro. vt in c. indēnitatibz p̄all. et i. de.
vt h. de eta. et q̄li. Et in iunior etate p̄t religionē p̄fiteri qđ uir.
Rō qz in utroqz casu p̄fessus eligit et mulier cūctius p̄fiteri p̄t qz
cūctius pubes est et capax soli. Ideo cūctius etiā p̄t se obligare

Venire diem debiti. Est posse pecuniam petere.

Venire idest uendi vt in. l. fuscinus. §. si in diem et. §. multis eius
tem legis. et. l. p̄cedenti. ff. qui ex cau. impol. eatur. cū similibus

Est em̄ verbū neutropassiuū sub voce neutrali significās passiōz
vnde exulo rē. Et differūt venire a veneo et venire a venio vnd
si vis venire cras mane debes venire

Venter Re. s. mittere in possessionē homine ventris. Et nota q
ventris ingluuies ad luxuriā facile pūdeat. Et omne bonū op⁹ dis
solvit. Vnde venter et genitalia sibimetipis vicina sūt. vt ex vicini
tate membrōz ofederatō intelligat vicioz. xliij. di. §. nō em̄
plus q̄ necesse est. debem⁹ corp⁹ seruire s̄ solā ei⁹ infirmitatē refi
cere vt ipm̄ ad vsū exercēde vsutis habeam⁹. vt. c. quiniua. e. di. vñ
Seneca nō viuō vt dmedā s̄ omedō vt viuā et ideo Bart. omede
bat ad pond⁹ vt h̄ et intellectū p̄ter dispositū et vñq̄ alteratū
Sic et nos moderate omedamus nō misia ciboz. egestate vt in. c.
nō mediocriter. et l. nō dico cū similibus de con. di. v.

Verbū in larga significatōe ponit in iure p̄ quilibet pte orōnis.
a verberādo dictū eo q̄ aerē vberat vt dicēdo in glo. sup̄ vto in
stitūtō sup̄ vto velociter et sup̄ vto infra rē. nō s̄ capit s̄ vbu
sicut in iohē. c. j. In p̄ncipio erat vbu et sic in vocato vbu est p̄
orōis put est distincta ab alijs ptibus orōis s̄ significat dictōnes
cuiuscūq; ptis orōis. Ad h̄ aut sunt vba et eoz significata imposi
ta vt p̄ ea significet mēs vel volūtas interior ip̄us vbu p̄ferētis
Ne dū aut vbis significat mēs hois. p̄ etiā factis signis et dictu
ris licet inter modos significadi vba obtineat p̄ncipatū eo q̄ cla
rius et euidentius significat vñ volūtas seu mēs p̄ferētis dat sig
nificatū vto quia sine mente vtu nihil significat vt in iurioso.
qz vbu ab eo platur nō h̄ mētē nec volūtatē vt in l. furiosus. ff.
de re iudi. Et vsus om̄is imponit significatū vto p̄ p. l. labeo. ff. d
suppel. lega. q̄ dicit verba accipiēda sūt ex vsu om̄ni et dicit ibi
bar. qz vsus om̄nis est triplex. s. loquēdi intelligēdi et vtēdi. Vñ
om̄is vsus loquēdi est qz equ⁹ certe q̄tatis voce colofredus.
Secdo in dictōe heres singularis numeri significat plis numerus
de vsu intelligēdi. vt. l. in vsu. ff. de v. sig. et in vsu loquēdi inest
vsus intelligēdi. Tercio de vsu vtēdi ponit exēplū de p̄denibz et
mēsuris vt in l. excepto cū ibi. q̄l. C. d. lo. et dōug. De h̄ vocabulo
vbu vide pla in vocabulario cuiusdā doc. legū aureliē. fm̄ ep. 10. d
matisco. Et incipit vbu hic nō recipit. Et q̄ opusculo p̄les additi
ones excerpti q̄s hijs expositōibz. c. imioz. in hui. Te vba sūt accipi
ēda cū effectu vt. c. relatū. de glo. nō refi. de pe. di. h̄ aut. c. vlti. de
spō. et. l. j. §. h̄ s̄ at vba ff. qz q̄l qz iuris et debent verba de vire intē
tōni non autem intentio vbis cum p̄ verba exprimat̄ intentio.
xxij. q. v. humane aures. et. j. q. j. marchion. de intelligentia. de v.

figm. cum similibus. Etiam vba sunt referenda ad omnem intelli-
gentiam vt in o. ex lris de spon. 7. l. non aliter. ff. de le. ij. et vba
generalia sunt generaliter intelligenda. vt in l. i. §. generaliter. ff.
de le. p. tan. et. c. quonia de spon. le. p. et. c. maiores. v. Ad id aut
in fi. de bap. Nec verbis est vtendū. l. vt verborum. C. qui admit.
ad lo. pos. vbi dicitur vt verborum manium excludamus captio-
nes 7c. verba etiam commendatoria non obligant. vt. l. si ides fi.
luffa. §. si a. adolescens in fi. s. q. cum eo fa. c. cum venissent 8 insti.
ibi non solum de illo. Sed de omnibus redditibus faceret quod pla-
cet. Sunt enim verba dubia contra stipulatorem interpretanda.
vt. l. Scipulatio ista. §. i stipulatio ibi. ff. de v. obli. et. l. quid quid
e. si. vbi dicitur quod non est expressum censetur obmissum.

Verborum forma est consideranda nec ab ea recedendum sine
certa causa vt. c. ex literis de spon. et. c. ad audientiam de ver. fig.
In ultimis autē voluntatibus verbum indifferēs vt cum habue-
rit preteritum vel futurum trahi debet ad futurum quia vltima
voluntas semper de futuris est. Alias a proprietate verborum non
est recedendum. nisi constet loquentem aliud voluisse vel etiā ni
si res aliter salua esse non possit. Et sic improprietates non sunt ad
consequentiam trahende sed excusande scdm Ber. in. c. preterea
de verbo. figm. Etiam dicit. l. i. §. si hīs qui nauem. ff. de exer. act.
q. vba sunt intelligenda in proprio significato licet possint improp-
rii vt conueniant materie subiecte. ff. lo. l. si. h. §. h.

Verbis dicitur obligatio contractus et conditio certi. vt supra 8
Codi.

Verna est seruus ex ancilla in homo natus. Inde dicit vnacl9
et est par uis seruus dignitatum.

Vero quāq; stat inceptiue quando non pcedit materia cum iun-
gat sequentē vt de elec. sup eo vero. Quandoq; aduersatiue. de
hoc in a. de here. 7. falc. in prim. colla. j.

Vepres dicuntur spine que vi prendunt et lacerāt carnes et ve-
stes fm Jo. an. in cle. dydum de sepul.

Velanus dicitur qui sine sanitate est sicut vecors sine corde. vt. ff.
de v. signi. l. male.

Vestiarij sunt qui vestium exercent negociationem.

Vestibulū fm azo. est locus an hostiū vtriusq; dom9 vel p̄mus
aditus seu introitus vel porticus 7c. Rectus erat q. vt vestimen-
to tegit homo. Vel dicit ab aue. i. salutarōe q. fiebat ibi stantibus.

Vestimentum dicitur omne illud quod induimus.

Vestimenta interpretata dicuntur veteres vestes itez polite.

Vestis virgata vel partita et caligis stachatis habet in cle. ij
de vi. et. ho. cle.

Vesser est verbum fictōnis. vt. ff. §. vi. et vi. ar. l. j. §. de iecisse ⁊
p. bar. m. l. Si is qui de vsucap. et glo. ⁊. ver. habere videtur in. c.
non minus de emunita. eccles.

Veterani sunt milites emeriti. i. extra miliciam ppter sua merita
depositi. C. de vetera. intrub. Et in legēda sancti marini vbi dicitur
q̄ impator pcepit q̄ veteranoz filijs sciētis militaribz ip̄icarē
Vetus ius. Re. s. us.

Vi

Via est ius eūdi ambulādi velēndi vehiculū et iumentū ducēdi
Ita q̄ ille cui optit ius vie patet illā facere. Et differt ab actu
quia plus otinet via q̄ actus. Nam via. iter actum et ius in se cō
tinet. Itē eo otent⁹ est actus vt iumentū agat quis. et si non ve
hiculum. plus eim vehiculum occupat q̄ iumentū. In via necessa
riū est vtrūq̄ posse agere. Itē via habet ius. ⁊. hēndi lapides lig
na vel trabes et ferēdi erectā bastā. Quod non habet actus nisi
de hoc specialiter cōuenit. licet a tergo ducere vellet itinera nō
in collo quod p̄cius videt rigozosum q̄ equum. Item vie latitu
do ad vehendum vehiculum si lacies vel augustior non designet
p̄ strabentes. l. xij. tab. diffinīō scz. xij. pedū p̄ rectū. Vbi via est
recta nō tortuosa. Sed in amfractu. xvi. pedū. i. vbi reflexa est q̄
in actu. nō oportet. vide. s. xij. pedū.

Vi bonoz actō. Re. s. actō vi bonoz raptorum.

Vicarius fm Goff. est qui vices alicuius gerit siue in officio cō
tēcioso siue nō otēcioso. vt. C. de offi. e. q̄ vi. gerit p̄ totū ⁊ d. offi.
vica. p̄ totū. et de offi. archi. c. j. et de offi. archi. p̄ b. c. j. in fi. Et sci
endū q̄ illi vicarij de qbz in legibz sub illa rubca positis tractat.
sunt nō delegati sed vel subdelegati vel ordinarij iudices. Nā est
gebant incertū tpus qd̄ erat ordinarijs p̄fixū vt ip̄s vices ordi
narioz p̄ntiū ⁊ viuentiū supplerēt. Erāt et alij q̄ gerebāt vices
mortuoz et absentiū q̄ et suffraganei appellabāt hī omnia po
terāt agere q̄ ptinebāt ad iurisdictionē p̄ter vltimū suppliciū et
mēbri abscissionē. vt. C. de offi. vica. l. j. ⁊ vicari⁹ ecclesie est p̄bit.
q̄ vice p̄ncipal̄ rectoris deseruit ecclesie. Et sūt in. sp̄s vicarioz
qd̄ sūt p̄petui ad p̄diciales ecclesias ostiēti vt in. c. B. p̄petu⁹.
de fi. istru. ⁊ c. extirpāte de p̄bē. qd̄ non p̄petui s̄ ad aliq̄s actus
ostieuti. vt t̄pales de qbz in. c. p̄uenit de app. Et isti dicuntur merca
onarij. vij. q. j. nihil. Quidā sūt sp̄ales nō ad curā s̄ ad certū arti
culum vel actū constituti. de quibz in. c. l. de offi. vica. Quidam

nec ppetui. nec ad curam nisi ad certum actum sed generaliter datur ad omnia. ut vicarii in curiis epoz. de hoc glo. optima in cle. que de ecclesiis de offi. vica. Et vide in lectura ymmolet. Item vicarii dicuntur illi qui ve. cusulcu. vicem compleant vel gerat sicut offi. tuti unde vicarius dicitur quasi vicem gerens.

Viccomes scdm spe. e. ti. dicitur ille cui dominus tpalis comittit executionem iurisdictionis sue in aliquibus castris et sic talem vocant vulgariē subardi et aliqui in primonio beati petri.

Vicominus scdm spe. e. ti. aprie sicut iura est qui ptest rebz episcopalis. lxx. d. colonus.

Victores serui sicut quos quis habet victos. Barandi gratia.

Victos nomine intelligitur omne illud quod necesse est homini ad viuendum.

Vestis vicem habet victus. ff. de ver. sig. l. victus.

Vidua Est non solum illa que desit esse nupta ut in. c. vidua xxxij. di. vbi respectus habetur ad omnem vsu loquendi vrū et aprie etiam illa que nūquam fuit nupta vel que nō habuit virum. ff. e. l. manifestū. Et dicitur vidua h. asi. viro puata sine dualitate vt. l. malum. s. viduam. ff. de ver. sig.

Ville dicuntur edificia rustica et villa ponitur pro ciuitate de cor. ver. rabilis.

Villici dicuntur serui qui ad villam mittuntur vel sunt qui in villis morantur. Item villicus est gubernator.

Videtur interdum esse signum veritatis nō fictio. l. seruum f. li. s. si quis rem. ff. de le. j. in glo. ver. conso. Et quoz videtur significat sententiam diffinitiuā vt. expterea requisisti de app. et res. spondetur de iure per ipm vt. c. j. de iudi. li. vi.

Vinum absinthiatum Est cum melle et absinthio confectum.

Vinum picenum et thiriacū dicitur a locis xxxij. q. iij. c. pleriqz.

Viuarium dicitur indagatio vbi fere sunt incluse. vel dicitur locus in quo pisces seruantur vt ibi viuant secundum so. an. in cle. ne in agro. de sta. mona. Et differunt viuarium. saltus. foresta. garena. insula. etc. vt ibidem.

Vinaria aprie sunt ozularia seu dolia et cetera vasa vini que etiam ad alium vsu trahere possunt. Et tam diu vinaria dicuntur quam diu vinum habent vt. ff. de v. sig. l. vinaria.

Vinari dicitur ebriofia etiam. vinarium est ortus vbi crescit vinum.

Vicini scdm bar. in. l. si tercius. ff. de aqua plu. arcen. dicitur quoz vox hominis exclamantis audire p. l. j. s. eod. tecto. ff. ad fillay. et intelligit de vole. hominum nō nimis. Scili. nec nimis thubali sic

vox thauri etiam dum clamnas medio modo sic nec in tecto vel
apice turre nec in celario.

¶ Vindicta dicitur modus manumittendi et dicitur a nomine vindicta
ita patris vga q̄ ipse caput sui tangebat. Is vba solēnia dicens abiu
ro te liber. mo e q̄ritū vñ p̄f̄ vidicta post q̄ mēs a p̄tore recessit

¶ Vindicta scdm̄ alios est ipsa libertas que apud iudicē datur et
dicitur data sortis a iudice suo. Vitellioz alias liberoz q̄ vindicauit
ciuitatē romanā diuratione dñoz suoz. oītra rempublicā factaz
detegendo p̄pter qd̄ apud filiū libertatē. secutus est siue liber
tati a p̄f̄o donat̄ siue p̄ omōdū obtentū est vt oīs illa libertas q̄
a p̄f̄o datur vel a magistro qui vicem populi gerit p̄ vindicta

Hec azo. in sum. C. de vindi. et liber et apud consil manumissit
¶ Vir et vxor dicitur illi qui m̄rimoniū dtraxerūt p̄ verba de p̄
senti. de futur. sponsalia Re. s. sponsalia.

¶ Virginitas ē in carne corruptibili p̄petua corruptōis euē acio.

¶ Itē v̄ginitas corrupta restitui nō p̄t. C. de rap. v̄gi. l. vnica cir
ca p̄. ibi maxime cū r̄. Et xxxij. q. v. Si palū. vbi dicit Jeronī.
Audacter dicat eum aīa possit deus suscitāre v̄ginē nō p̄t post
ruinā valet q̄dem liberare s̄ pena h̄ nō valet coronare corruptaz
Et infra subdit rectius fuerat hominē. i. v̄ginē subisse oīngium et
ambulasse p̄ plana quā ad alciora tēdētē in infernū p̄f̄da ca
tere. et si dicat de p̄t exoculato restituere visū q̄ corrupte vir
ginitatē R̄ntet q̄ nō ē h̄se qz de nō p̄t facē qn̄ illa corrupta sit
qz factū nō p̄t eē nō factū. vñ qd̄ nō referē ad carnis corrupte
restauratōez h̄ ad v̄ginalis palme retribucōez et sic nō p̄t. i. nō
p̄gruit ei p̄tēcie et est oītra iusticiā corruptā coronare aureolo
¶ Itē v̄ginitatis florē nō amittit p̄ violenciā stuprata vt c. ita ne
et sequētibus xxxij. q. v. Etia melior est virginitas mētis q̄ car
nis vt. c. tollerabili. e. q. r̄ pena capitis punit q̄ tm̄ attēptare cū
effectu tñ ausus fuerit v̄gines sacratissimas etiā causa. m̄rimoni
iungēdi vt. C. de epil. et de l. si quis nō dicam̄ rape.

¶ Virtus scdm̄ p̄hm. ij. et h̄ico. est que habentē p̄ficiat et opus eius
bonū reddat. et dicitur quasi verū tyens a vicis p̄seruās te p̄. di. ij
illa anima et. c. sequēti. no. io. an. in cle. j. de fu. trini. et si c̄. l. o.

¶ Visitatio quō et qn̄ fiat p̄ archiep̄m̄ et que crimina puniēda
sūt et quibz p̄curatio fiat vide. c. p̄ de cens. li. vj.

¶ Violator ecclesie dicitur quicunqz ipsam ecclesiam frangēdo
ostia capiēdo res suas inuadēdo p̄uilegia sua custodiēda vñ
corrupēdo offendit.

Vis est rei maioris impetus qui repelli non potest vel cui resisti non potest si p[ro]p[ri]e cōmōde ff. quod vi. me. ve. cau. l. i. et. ij. Et q[uo]d modis s[er]uat[ur] et quot actiones vel interdicta introducat no. c. ad audienciā. e. ti. in glo. ij. Cuius glo. effect[us] infra patebit est generalis q[ui]sq[ue] v[er]ū s[ecundum] g[ra]ff. et azo. e. ti. vis est q[ui]ntuplex sc[ilicet] impulsiva ablativa. expulsiva turbativa. et inquietativa vide. ij.

Vis compulsiva est per quā cōp[el]litur quis ad faciendū illud q[uo]d non faceret si esset liberi arbitrii. nec expelleretur q[uo]d imponit necessitatem contrariā. voluntati spontaneae et ex hac videtur actio q[uo]d me. cau. ff. e. ti. l. i. in fine.

Vis expulsiua dicitur q[ui]s eicit de possessione sua Et sc[on]d[um] istas inducitur interdictum p[ro]nt[er] vi et est tantū rerum immobilium vel de hys que immobilibus coerent.

Vis ablativa est rerū mobiliū et hec inducit actionem vi bonorum rap. in rebus mobilibus. est em̄ circa mobilia tantū vt. ff. de vi et vi. ar. l. i. §. si fundus et. §. ij. et insti. vi bon. rap. §. ij. n[on] d[um] talia p[ro] illa em̄ alicui t[em]p[or]e sua vel res sue violent[er] rapiuntur.

Vis turbativa est quando quis turbatur in possessione sua que inducit interdictum vt possidetis in rebus soli. sed in rebus mobilibus inducit interdictum p[ro]tubi. cum duo se possidere ostendunt eandem rem.

Vis inquietativa. est que introducit interdictum quod vi aut clam et dicitur inquietativa q[ui]a nō sinit alium vt re sua quiete et arare vel aliquid facere vel quando alter vult alio inuito aliq[uo]d edificare in suo solo vel forte iam edificauit. nec distinguitur in hoc interdicto an iuste vel iniuste fecerit vt si quis a me p[ro]hibet[ur] vel putans se p[ro]hibendum quid in meo faciat siue ius faciendi habuerit siue non. vt. ff. quod vi aut clam. l. i. et dico s[ecundum] azo. in rub. quod me. cau. accipit vis p[ro]ut nullo mō potest resisti sed in rub. de hys que vi me. ve. cau. fi. accipit p[ro]ut potest resisti licet cum piculo et est compulsiva h[ec] et ibi Item est quedam vis publica que fit cū armis quedā priuata sine armis de ordi. cog. cū dilectus in gl. vii. Item vis maioris s[er] impetus rei cui resisti nō potest vt. §. dictū est et de hys q[ui] vi. me. ve. cau. fi. c. audienciam in glo. ij.

Vis negatiua. est quando res alicuius inquietatur. Item lex iulia de vi priuata vnde vis priuata reum deponit ad ordine rerum. i. multa bit in tertia parte bonorum. sed deponitur cum vis armata p[ro]batur vt in glo. l. i. de or. cogm. Et

¶ Vis siue metus cadens in constantem virū est metus pene vel cruciatus siue amissionis omnium bonorum et ista excusat nisi postea offenderit ut in c. de illis. ij. de spon. Alia est vis vel metus non excusans qui non cadit in constantem virum ut in c. veniens et c. consultationi. e. ti. Et non quod potest quis vim vel repellere ut c. signasti. ij. de homi. et c. si vero de sen. ex. di. j. Jus naturale. l. j. §. vim vi. ff. de vi. et vi. ar. l. sciencia. §. qui cum alter. ff. ad. le. acqui. Et si verum si repulsio fiat incontinenti non ex intervallo ut l. idem est. §. cum igitur. ff. de vi. et vi. ar. Dicitur autem sic fieri incontinenti quando fit flagrantis criminis hoc est donec animus continuus durat et non divertit ad alios actus ut §. vim vi palle. Secundo debet fieri causa defensionis non offensionis vel vlciscendi ut §. penult. in l. sciencia palle. Tercio debet fieri cum moderamine inculpate tutele. C. unde. vi. l. j. c. ut fame. §. vl. de sen. ex. Et datur ibi talis conclusio quod ista defensio est vera et iusta que fit tantum et tunc quantum et quando est opportunum ut in glo. l. j. C. unde vi. palle. tamen si defendens modum excedat non ex proposito non tenetur ex. ij. §. ij. non inferenda Alanus et Joh. distinguunt aut vis fit persone aut rebus de hoc vide glo. in c. significasti palle. et c. dilecto filio de sen. ex. li. vi. et in c. significavit de pe. et re. ubi consideratis circumstantiis imponitur pena arbitraria istis qui se defendendo modum excessit. Quare potest fieri quando habet iustum timorem offensa puta per minas alicuius aut minas exequi solebat aut per occursum non enim oportet expectare quousque det primum ictus quia talis posset esse letalis Sed an quis excedens modum in defendendo se ut cum posset euadere vulnerando occidit puniatur de occiso. Solucio si voluit occidere non tamen occidit non tenet sed ut culpabilis punietur ex arbitrio iudicis ut l. si adulterium cum incestu. ff. de adulte. et bal. singularis in c. j. de pa. te. in v. feudoz. Item si accusatus de homicidio fecit articulum quod hominem occidit sed fecit ad suam defensionem et probavit que in articulo continentur an debeat absolui per regulam in l. sententia. §. si cum aliter. ff. ad. le. acqui. et l. j. C. unde vi. et §. ut vim in cle. si furiosus de homi. Bal. singulariter dicit quod non sed venit potius puniendus ut l. j. C. de off. b. Racio quia etiam in defendendo debet seruare moderamen inculpate tutele. debet ergo adiacere in probatione defensionem necessariam prout non. lu. de ro. in singularibus suis.

¶ Vir non habet potestatem sui corporis sed mulier ut in c. quidam de ouer. coniug. et xxvii. q. secunda qui dicit. Nec potest nisi ob causam

Fornicatōis uxorem suā dimittere scdm̄ interpretationē sacri elo-
qui hoc verum de hys quoz̄ matrimonū carnali copula cōsuma-
tū est vt. c. ex publico in fi. de cōuer. cōiug. Nam vir et vxor p̄ co-
pulā iugalem effecti sūt vna caro vt. c. ad aplicam et. c. cum sis
p̄ditus. e. ti. Etiam vir cogitare debet quō placere possit vxori s̄-
mm̄ que dei sūt cogitare valet cum quasi diuisus in duo plenam
sui nō habeat p̄testatē vt. c. diuersis fallatijs de cle. cōiug. Et
est capud mulieris xxxij. q. v. Cāp. capud xxxij. q. vi. non mechs
aberis et. l. duo pueri s̄ respon. i. pub. et gl. in. c. i. s̄ clātes. despon.
¶ Vix denotat quāq̄ affirmatōez̄ Nam qd̄ vix fit fieri tamē dubi-
um nō existit vt. c. ij. de cognā. sp̄ri li. v. ff. de iudi. l. vix certis ex
caulis et xv. q. i. merito queritur Nūq̄ etiam significat negatio-
nē. i. nullo modo vt. ff. de se. l. si seruus legatus. §. Qui q̄is Sic
etiā dicit vix bono p̄gūtur exitu que malo sūt inchoata p̄mici-
pio lx. di. miramū et p. q. p̄micipatus et. c. cum paulus.

¶ Vn

¶ Vnca est duot̄ q̄m̄ ps̄ assis. vt nati ex cōcubinis in domo sic
cedūt in duabz̄ vncys. i. in duabz̄ ptibus vncium assis si alij le-
giti nō sup̄sunt Cetera nomina assis Res. assis.

¶ Vnde agnati. et vnde vir et vxor Res. s̄. honoz̄ possessio Et no-
ludo. de roma q̄ viro ducēt̄ duas vxores vel mulieri nubēt̄ duobz̄
viris de iure ciuili est pena capitis. i. eū qui duas. C. de adulte. S. 3.
de iure canonico debent vxori inscendi capelli et p̄m̄ anteriores et
posteriores xxxij. q. i. de beneficio secundum expollicōnem veram
sibi et approbatam.

¶ Vniuersitas scdm̄ azo. ti. de insti. C. Est pluriū choroz̄ in se di-
stanciū vno nomine specialiter deputata collectio. est etiā stu-
diū vniuersale p̄uilegiatū Sed q̄ritur si vniuersitas p̄gregat̄ et aliq̄s
bestialis deridēdo et rixando oturbat totā vniuersitatem qua pena
talis punietur Respondet q̄ excoicatione tridua et eiectione de
collegiis Text̄ singularis s̄m ludo. s̄ roma. v. q. iij. in loco bene-
dictōis que dicit esse nō alibi. Itē vniuersitas scolariū vbi p̄cipue
p̄ scolares regit̄ disponere p̄t q̄ aliquis qui nō fit p̄ vniuersitate
det vocē vt. c. scriptū de elec. et. xij. dis. abeū. s̄m̄ cū similibz̄ Sed
nūq̄m̄ si vn̄ t̄m̄ in vniuersitate ottradicat ne ille admittatur vale-
at act̄ admissiois Dominus ludo. s̄ roma. dicit tu q̄ pauca scis si-
cut ego dices s̄ indubitatū p̄ regulā q̄ maior. ff. ad municip.
l. plana. ff. quob cuiusq̄ vniuer. do. et cle. j. s̄ hys q̄ si. a. ma. par.
ca. sed ottrarum est verū Nam s̄ casū vn̄ quantumcūq̄ minim̄
cōtradicens reddit̄ actū nullū hoc est dictū singulare opostulauit
3 E

quem refert et sequit̄ io. an. m. c. scriptum p̄alle. in nouella.

Uno pretextu fieri aliquid est fieri nullo alieno actu interposito nisi fiat ex necessitate et actu nature vt sup̄flui potestis de p̄ficō vel medicine acceptio. vel breuis languor vt. C. de testa. l. cū anti quitus hoc azo. et goff. e. ti.

¶ 120

Voluntas coacta Etiam est volūtas. x. q. i. merito. ff. q. ene. cau. h. si mulier. §. si dos. §. si metu Sed hoc intelligit̄ sic q. nō est libera volūtas que requiritur in matrimonio vt in. c. gēma de h. o. cum similibus. l. ticia. ff. de v. obli. Item volūtas et p̄positū distin guit̄ maleficia vt. ff. de fur. l. qui in iure. §. i. et. l. dyuus. ff. de fic. ca et est glo. in. l. fulcra. §. Quid sit lautare in p̄to animi q. dat etiā quatuor modos p̄bandi animum alicuius et dicit̄ lex. Volunta tes hominū vāg sūt vt. ff. ad trebel. l. qui poterat. p̄ resp̄ōso circa fi. vnde hoc nomē volūtas significat generaliter scz cum ratione vel sine ratione vt. l. cum quidam. ff. de leij. Et in h. differt ab ar bitrio qd significat velle. cū rōne vbi aut̄ ad p̄positū in volūtate volūtas significat̄ p̄ motū obediētiē qz sensus est q. actus valet si velit sicut cū p̄mit̄ in arbitrio. sensus est si arbitretur vnde actus p̄t p̄mit̄ in volūtate eius cui debet queri et est obediētiē et puri ficatur obediētiē declarata sua volūtate vt. l. si ita exp̄ssum. ff. de cō di. et demonf. §. in volūtate obligandi nō potest p̄mit̄ quia obliga tiō sua natura debet alstringere necessario q. nō facit. actu p̄posito in volūtate obligandi in volūtate alicuius tertiū incerti nō potest tractus p̄mit̄ Et p̄res nō vidēt̄ habere animū cōtrahendi sicut nec eo p̄posito in arbitrio p̄mit̄ multo min⁹ vt. l. si merces in p̄n. ff. lo. et obue. In voluntate vero tertiū p̄t tractus p̄mit̄ et valet si velit et nō valet si nō declarat se velle vt. l. si. C. de contra. emp. et vn. Et si velit stabitur ei⁹ dicto siue volūtati. Item quia nō vidēt̄ fieri iniuria disponēti qui sic disponit. Item quia fieri et differētia inter arbitriū et volūtatem. Ultima autē volūtas nō p̄t p̄mit̄ in volūtate puta heredis institutio vel legatū vt. l. illa institutio. ff. de here. insti. l. nō nūquā de condi. et demonf. Et hoc est positium qz alias in simplici ratione p̄t p̄mit̄ sicut tract⁹. Ex hoc p̄t̄ quod quo ad omnia idem est in tractu et volūtate. Ultima. h. excepto quāto p̄mit̄ in volūtate tertiū qui tractus valet vt obediētiē ultima vero volūtas nō valet qd est positium io. Fabri dicit q. hoc nomē volūtas ex cōmuni vsu intelligendi significat idem q. arbitrium. S. significat ergo finaliter voluntas vt sua impositio p̄sona cui iniungitur vel lex ciuili ei significatum dat seu quod quis nō

mens pferentis dicat nisi lex civilis impediat Voluntas pma' deo
gatoria significat p'ut verba sonant ver. g. testator dicit cui bis
legauero semel debere volo postea titō legat bis puta p'imo si
ebū postea p'aphilū legatū tantum semel debet vt. l. Si quis in
p'n. de le. iij. q. clausula derogatoria significat consensū d' eē lega
to eidem in sc'do facto Et p'testatio p'cedēs in facto sequēti nocet
vt. l. qui in aliena in fi. ff. de acqui. h'ere. legatū g' sc'dm factum
q'd alias debere nō debet q' voluntas testatoris in eo deest q' vo
luntate p'ma derogatoria Si g' testator eidē ab eodē h'erede in eadē
scriptura legat bis eadē q'antitatem semel tantū debetur etiā
nō p'cedente voluntate derogatoria Si v'o testator dicat cui bis rē
vt sup' et addit non obstante voluntate p'cedente derogatoria vel
sic adicit et nolo clausula derogatoria h' casu locū habere tūc va
let vtrūq' legatū q' v'ba addita tollūt significatū clausule de ro
gatorie r' faciūt voluntatem adesse vtrūq' legato Itē ibi testator
in suo testamento dixit sic nolo me posse facere aliud testam' rē
vel sic nolo me posse imutare h' testam' vel nolo me posse penite
re si fecero aliud testam' valet etiā nō exp'la p'ore voluntate de
rogatoria Nec b'ar. sic p'bat licet p'dicta v'ba testator quātuz in
s'po est au'ffert sibi liberā testamēti factōez t'n hoc nō p'ot. l. stipu
latio h' mō. ff. de v. obli. Et h' p'dicta v'ba nihil possūt significa
re q' talis voluntas nō admittit iure. Itē sequēs dispositio valet
ac si p'dicta v'ba nō p'diceret Si si testator diceret Si fecero aliud
testam' nolo valere q' h' nō dispositio circa p'tatem testandi h' circa
voluntate suā quā dic' eē in futuro facto tūc nō valet sc'dm testm'
nisi reuocata clausula derogatoria Rō q' lege civili nō p'ot dari
vel admi' hereditatis in vobis illis. l. i. c. de codicillis.

¶ Volo hoc v'bu' significat p'ut eius significatum vel q'libet ad
iunctū vel q'libet circūstātia sig're dicat Nā q'n simpliciter p'ferē
significat motū animi ad aliqd' p'sequēdū Et cū nihil adiūgiē seu
nō apparz ad id referē in iure null' est effect' Etiā non dispositio
p' b'ar. in apostilla hac Et etiā. c. de sū. trim. et fi. catho. l. i. Et no
tat in. d. Qui se patris. c. vñ liberi q' volo r' nolo nō sūt opposita
q' volo ad omne t'is referē vt dicēdo volo adire hereditatē Sed
nolo ad p'ns temp' tantū referē dicēdo nolo adire intelligit nūc
licet postea velim Et itēo facit d'oez ambigūā de qua ambigūā
tate de verbo nolo no. do. antho. d. abut. in. c. ex l'ris. i. de spon. Sed
ibi si ille cui relicta est electio dicit volo eligē h'ac rē significatū
illoz v'boz est ambigūū q' potest intelligi dupliciē Vno modo
id est p'mus motus meus fertur in hanc rem non tamē deliberate

E x

Secundo modo per ipso actu acceptationis. i. accepto hanc rem Si ergo quis
ris in quo horum non fit retinendum respondet si est traditio terminus
ad eligendum seu deliberandum et in fine termini respondet
volo eligere hanc rem tunc significat electio fa. l. sed si alio non re-
sponso. ff. ad trebel. cum dicit post deliberationis tempus et sic tempus delibera-
tionis dat significatum fa. l. omnis qui. ff. e. ti. item si ad interroga-
tionem eius cuius interest eodem modo respondet scilicet volo eligere hanc rem
significat sumpto ex vobis per certo maxime cum dicit per certo volo elige-
re hanc rem si autem non est aliud unde recipiat significatum nisi ex ip-
sis vobis tunc non significat electio primo recipit primo. i. primo motus
finit in hanc rem Item ibi legatarius cui relicta est electio dicit vo-
lo hanc rem significat electio. vt. l. ij. ff. de op. et elec. le. quia motus cum
significat per verbum volo referre immediate ad rem per quod significat
acceptatio rei Et item si heres instituitur diceret volo hanc heredi-
tatem quia per hoc significat adicio secus si diceret volo eligere volo
adire quia tunc si signaret acceptatio et adicio quia motus autem non fit im-
mediate ad rem sed per actum eligendi vel ad eundem Item ibi instituitur
dicit volo esse heres significat adicio vt. l. iam dubitari. ff. de he-
re. insti. Et sic aliud est dicere volo adire et volo esse heres quia per
scilicet verba significat simpliciter adicio per prima non Et item est di-
cere volo esse heres et volo hanc hereditatem Item ibi volo relin-
quere signat. i. relinquo vt in l. pamp. h. l. o. s. appositum. ff. de le. ij. et se-
quitur significatum ex natura ultime voluntatis cuius est providere in
futurum. Etiam fauor eius vt valeat dispositio Item dicendo volo per-
talem gerere negotia mea significat mandatum. ff. mandati. l. ij. Item
vendere volens dicit volo rem vendere pro. x. et emens dicit volo
emere pro. x. significat emptio et venditio quia per verbum presentis temporis sig-
nificat consensus et presentis secundo dicendo velle vendere et velle emere.
¶ Votum est alienius boni cum de liberatione facta promissio vel deo
facta pollicitatio xxvii. q. i. de viduis ij. Et dicitur boni quia de malo
nec etiam de re bona sine deliberatione non procedit obligatio Nam
de malo quis non obligatur quia in male promissis rescindi fidei et in turpi
voto mutatur decretum. xxij. q. iij. in malis Dicitur cum de liberatione
quia votum quod ex facilitate animi potest quia ex arbitrio discrecionis
emittitur non est usquequaque obligatum vt. c. v. m. e. ti. et est triplex
votum primum necessitatis quod quis necessario in baptismo promittit
vt abrenunciare dyabolo et pompis eius tenere fidem seruare deca-
logum de con. di. iij. c. prima Secundum est voluntatis quod quis
voluntarie emittit super his ad que ante votum non tenet vt continen-
cie abstinentie etc Tercium est votum mixtum ex his duobus scilicet

partim necessitatis et partim voluntatis Sed votum voluntarium subdi-
uiditur in votum solemnne et simplex vñ simplex est cui nulla solemnitas
adhibetur Solu autem votum solemnne solennizat Que autem vota redi-
mi et commutari possunt vide Goff. in h. e. ti. Item votum obligat que
deo cum dicitur vovete et reddite ut. c. et si christus et. c. debitores de
iureiur. et. c. magne de voto post pñci. S3 qritur pmo nūquid vo-
tum an ingressum religiosi dissolvat p ingressum de voluntate abba-
tis Et videtur qd nō qd abbas nō videtur posse tollere obligatōem
qritā S3 contrariū est vñ p Goff. xx. q. iij. monacha Secdo qritur an
dissolvat p tractum minime accedente assensu alterius coniugum
Solutio sic p glo. xxxiij. q. v. voluit Tercio filius familias nō obli-
gat ex voto nisi de voluntate patris ut. l. si quis re. s. voto. ff. de polli-
cita An hoc sit vñ de iure canonico So. qd nō p glo. xxx. q. ij.
mulier Cuius tres sūt rōnes nā filius familias delinques etiam sine
voluntate patris dyabolo obligat ut. c. i. de delic. puero s. et deo ob-
ligabit Secdo dicens filius familias ducit spū dei et que spū dei
agunt nō sūt sub regula. xij. q. ij. duo sūt et. c. licet s. regula Ter-
cio qd votum est quid spūale et in spūali pñ. potestas nō cura
tur ut. ca. si de iudi. li. v. et glo. in l. ait pretor. ff. de immo. Et in
cap. ex pte de rasti. spo. Item nō videtur sanctius est quā votum
potest melius potest nō pñ. Grauis em pñ. mūtatur qui votum fe-
cerunt nō pñ. fecerunt quā qui sine voto mdtul sūt simpliciter de ff.
de xij. questione. i. s. quicquid Vel describitur si votum est animi con-
ceptum cū deliberatione firmatum.

U

Urbis simpliciter plata populi romani civitatem significat an-
thronomate in h. de iura. s. h. q. ciens Urbis autem appellatio mu-
ris aut cōmentibus edificijs fmitur ut. c. signavit de pem. et re. et
ff. de ver. signi. l. ij.

Urbana pñ. oia edificia accipim⁹ nō solum ea que sūt in civi-
tatibus vel opidibus constituta sed etiam in rure nisi forte stabula sūt
quia locus nō facit pñ. urbana sed materia ut. ff. s. verbo sig.
le. i. vide supra. pñ. ium.

Urbanoz pñ. oz servitutes Re. s. servitutes.

U

Usurarius Est qui alicui⁹ rei vsum habz ut si tu qui es dñs hui⁹
serui dñs miseris siue neceris mihi vti ministerio ei⁹ salva pñ. ieta-
te et dñio vñ usurarij dici pñt clerici qui nō pñt vñ. nec testari
siue donare s. bonis ecclie s. vñ. tñ et vñ. dñt eē otēti. x. q. ij.
E. y

epus habeat et. e. cū oſtat § pig. ſcđm ber. ſcđm aliquos vo cle
rici poſſunt vſufructuario cōpari ad quē p̄tinet om̄nū fructuum
p̄ceptoz ius diuidendi ſcđ quātum vſufructuarij in morte et in
vita ſunt reddituū ſunt ſuoz dñi et ei? ſep̄ita ⁊ q̄cunq; cauſa ſol
uere poſſunt Tamē fallit in p̄latiſ ſecularibz qui redditibz ſuis
p̄ueimētibz eis rōne p̄lacōis ſoluere nō poſſunt deb̄ta niſi eſſent p
utilitate eccleſie ſtracta Cōpetit § vſurario ius et vſus ſi nō po
teſt v̄tere locare vel alienare ſed ſolum ad vſum ſiū et familie
ſue poteſt vti ſeruitute tali vt in ortis fūdis et ſimilibz ſi quis ha
beat in hys ſeruitutem vſus.

¶ Vſus eſt ius vtendi rebus alienis ſalua rez ſubſtācia p̄prietate
te et domino.

¶ Vſufructuari? Eſt qui fruitor ⁊ vtitur rebus alienis vel qui res
ſuas nemini furatur. ff. de ſeruit. l. in iure cōmuni.

¶ Vſufruct? eſt ius vtendi fruendi alienis rebus ſalua ſubſtācia
rez vt. ff. de vſufruc. l. i. Et eſt ius in corpore quo ſublato ⁊ ipſi
tollī neceſſe eſt Deſtructa enim domo deſtruitur vſufructus qui
habetur in ea vt. ff. e. ti. ij. Et nota ſcđm azo. in ſum. C. e. ti. q. vſu
fructus formalis dicitur ius. i. ſeruit? ſed vſu cauſalis ſecundum
quem aliquis habet cauſam domini non dicitur ſeruitus et ponit
hic fruendi et nō in diffiniciōne vſus quia differunt ius vtendi et
fruendi vt infra patebit Et vtendi dicit ad differēciam credi
toris qui habet ius in pignore nō habere poteſt eo vti p̄m̄o fur
tum omittit ſi eo vtitur Vel ſcđm vtendi ponitur ad differēciam
am vtilis domini quod habetur in rebus alienis ſicut emphiteota
et feudatarius habent Sed fruendi ſecundum accur. et ber. dicit
ad differēciam nudi vſus qz nim? eſt i vſu quā in fructu Dicit in
rebus alienis qz ſua res nemi ſeruit Salua rez ſubſtācia dicit ad
differēciam ſup̄ficiā et emphiteote qz nō tenentur reficere edes
Sed vſufructuari? tenet et etiā ad tributū qz ad eū p̄tinet fructus
Vñ ber. exponit ſalua rez ſubſtācia. i. ne peat in toto ſubſtācia
Accur. exponit ſalua ſubſtācia qz tam diu durat vſufruct? quā
diu durat ſubſtācia Et nota differēciam inter eū qz habet ſerui
tutē vſus Et eū qui habet ſeruitutē vſufruct? qz iſc? habz ſolū ſer
uitutē nudi vſus ita vti qd fruct? nō p̄cipit ſicut poſſū vti equa
tua ita qz fruct? inde nōn p̄cipiā Sic qz ptus nō ſit meus ſic ſimi
lis qui habet vſū tantū alicui? fundi nō p̄t vti pomis oleribz et ce
teris fructibz ad vſum ſuum quotidianum ille autem cui compe
tit ſeruitus vſufructus poteſt omnia hec facere

Uscapio est acquisio domini utilis directa rei aliene p otinu
atione possessionis tps lege diffinita. i. p spaciū tps a lege diffi
nitū. ff. g. ti. l. ij. v. g. Emi rē mobilē a nō dño bona fide putās rem
eē vñ dñs Et p vñmū triēniū possideo sine inēruptione ipō iure
efficioz dñs illi rē directum aut dominiū habz ver⁹ r pñcipalis
dñs rei Sz vñle dominiū dr qñ qñ in veritate nō est dñs hz vñli
tate rei ac si esset dñs vt feudatari⁹ vasall⁹ et similes Et dr vsu
capio qz vsu quodā et vsuetudine possidēdi cepi et acqsiui domini
uni Sedo in rebus mobilibz vel se mouētibz Nā immobilia nō dicū
tur vsucapi appie sed pot⁹ pcribi in immobilibz em pscriptio locū
habet Temp⁹ em a lege diffinitū est triēniū in vsucapioe sed
in pscriptioe statuit⁹ de tēniūz inter presentes et vigēniū inter
absentes vt insti. de vsuca. Et dat vsucapio ne dominia rez sint
in certo p publico bono inducta vt. l. i. ff. e. ti. Cōtra eqtatez
naturalē. ff. de neg. ges. l. i. in fi. et de obi. et demoni. l. nō natura
Nā locupletari nō debet qñ cū alteri⁹ dampno scdm regulā locu
pletari de re iur. l. v. et sic aliud est equū et aliud bonum vt. C. de
pac. cōuen. l. hac lege. Et qñ dpponit equitas scripta pferē ri
gori scripto So. vñ est dū vñqz scriptū est in specie Sed in p
alle. l. Nā natura equitas ē scripta in genere et hic rigori spe
cie ergo pferē rigori Etia in vsucapione vel pscriptioe versā
tur quodā equitas naturalis que suadet postqz quis iusto titulo
bona fide cō tps spacō rem tenuerit dominiū acquirē dz et impu
tes dño qui negligēs est tāto tpe rē suā quere et custodire rē.
Et sic nemo debz locupletari rē nisi subit causa vt hz appē cōmu
nē omniū vtilitatē et vt aliqd fit licitū finis. l. fi. ff. p suo vbi dat
hec racō. Itē excepō pscriptōis est excepō litis finite et oppo
nitur sicut alie litis finite excepōnes.

Usqz stat quādoqz inclusiue vt. ff. d. senat. l. fi. et in. c. i. de or. ab
epis. qz re qñqz etiā exclusiue vt. c. cū dilectis de fi. instru. vbi dici
tur. qz vsqz ad diffinitiuē sentencie calculū potest vtraqz ps exhi
berē instrumēta Est ergo dictio vsqz significatiua vltimi termini
ad que sicut dicto. a vel ab primū termini a qua Itē ibi vñdo vel
bono hūc fūdū qui est meus vsqz ad cimiteriū vel vsqz ad ecclesiā
significat exclusiue. racō quia materia subiecta nō patitur sensū
inclusiois licet hoc etiā ageretur per disponētem. Sed ibi ab
ecclesia vsqz ad cimiteriū est locus diuini iuris vel religiosus fū
miē inclusiue qz materia subiecta ipōtat sensū inclusiōis Itē exclu
siue vt abulatoziaē vltia volūtas vsqz ap mortē vt. l. iij. ff. de ad.
lega hz dicēdo vsqz ad vite exitū vba ponunt inclusiue. Itē inclusiue

ibi minori dat tutor vsq; ad pubertate. Sz exclusiue ibi uento tibi agrum vsq; ad illu fundum qui est vicini quia no disponit quis de re aliena nisi habeat in mandatis Item inclusiue ibi da tibi iter vsq; ad kalendas marci Sed exclusiue ibi pmitto tibi dare x q; libet die vsq; ad k'as aplis Ratio quia uoluntas disponētis diecturatur in pma ex fauore dilacōnis et debitoris fa. arrianus. ff. de ac. et obli. Sz in scda diecturatur ex obligatione q; stricte capitur Itē inclusiue ibi da tibi in penitencie diebre. vii. psalmos singulis dieb; vsq; ad k'as iulij. Sed exclusiue ibi sentēcia lata a iudice da soluēdo quolibet die unū floremū vsq; ad k'as iulij.

¶ Vtura sicut omūiter dr est quicqd pter vsu sortis accidit vel accedit scdm goff. xiii. q. iij. pleriq; Et addit ipse utencōe vel pacto pcedente Sola em ipse vel expectatione vicū vsurariū otrahitur vt. c. i. et. c. cōsultit de vsuris et xiii. q. iij. si fenerari? Et sz cū pncipaliē habeat spes. et expectatō lucri alias si ob caritatē moueat q; ad mutuandū et scdario speret de aliq; retribucōe nō putatur uiciosū ar. ad s. lxxv. di. In singulis et lxxv. di. si officia lxxv. di. qd pterit scdm goff. Itē vtura est ubi plus recipit quā datū est Et diffinit scdm azo. C. e. ti. sic Vtura est qd ppter vsu uel cōcesse dat Dr notāter dēesse qd ualeat ipse sicut date vs mutuante Vn vtura dr ab vsu et gseris q; si uoluerit. i. vsu eris data scz pecunie cū noie pecunie quicqd homines habent otmeat. i. q. iij. c. totū Et nota q; omnis vtura pstat sup facta dilacōe ad annū vñ quēdā vtura uocat cētesima illa scz q; infra annū equipat sortis Quēdā uocat sextupla a sex qd est totū et plica. i. pps vel medietas q; etiā alio noie dr eulion ab enū. qd est mediū et olon quod est totū et est illa vtura q; totū otmet et medietatē totū? Quēdam uero est triēnis scz que pstat vsq; ad terciā partem cētesime vel sortis Quēdā semis que prestat ad medietatē sortis Quēdam bes que prestat ad duas partes sortis Itē Quēdā vtura est fen? sortis et qdaz fen? ueneris Nā vtura dr qd ultra sortē recipit vt. c. fi. xiii. q. iij. sed fen? dr lucz de vtura sūptū vel vtura ubi ad mutuū restituebū nō fuit certū temp? dēminatū Et fen? ubi dēminatū est. tñ distinguēdū inter vturā et rē illā q; vtura omittit. Nā que ab vsurario exigitur pprie est lucz quod ultra sortē exigit scilicet lucrum restituendum Sed res in qua vtura omittitur est mutuum de quo lucrum pceditum gignitur Sed utrum d; vtura cognoscat iudex secularis vel ecclesiasticus notatur plene p doc. in cap. cū sit de for. compe. Et xi. q. i. in si. c. ex l'is de iureiur. Et ē glo. no. q; incipit cū repetit in de. dispēdiolaz de iudi. et xiii. q. iij.

Quid dicam. sed breuiter si questio usurarij est questio facti iudex se-
cularis cognoscat si questio iuris solus iudex ecclesiasticus cognoscat
Et infra quantum tempus exceptio usurarum debeat probari hosti. et io-
an. singulariter in quella dicitur quod infra octo dies a die apposite ex-
ceptiois ar. d. p. de excep. li. vi. Et p. certo est extranea inductio
ut dicit ludo. de roma. Nam ille tex. reuera loquitur in exceptioe excōi-
catōis. Hoc etiā confirmat lapa. abb. in allegatōibz suis allegat. lv.
ad fi. Et subdit ubi. de roma. Ego rome decidi usurariū. vide pul-
chriā rōem quod primo infra xv. dies probari debeat. Nam quod usurarius exigit
raptor est latro et spoliator. ut. c. si quis usurarius. xiii. q. iiii. Sed excep-
tio spoliatiois probatur infra xv. dies ut ca. frequēs de resti. spoli. li.
v. i. g. rē qd est bene mēti tenendum.

Usurarius manifestus dicitur ut. c. i. et. ij. de usuris li. vi. Et vl-
tra hoc dicitur matheus quod sit ille qui usurarius ex liberis suis con-
uicit alle. cle. i. de usu. et. c. si sincera. xl. dif. c. sane. xliii. q. ij. et. l.
p. s. edicōes. ff. de edendo Secundo ille qui confitetur coram sacerdote se
esse usurariū. quod usurarij iudex est sacerdos. et sic confessus coram suo
iudice erit manifestus ut. c. quem penitet. de peni. di. vi. io. an. di-
cit hoc verū si assint testes ut. c. quēquā de usu. li. vi. Idem sequitur
io. de signa. quia iudiciū fori penitēcialis nō inducit illos effectus
quos iudiciū fori otenciosū. quod ideo sit manifestus quia confitetur
coram iudice anime nisi assint testes Tercio dicitur ille usurarius
manifestus qui habet altare paratū Sunt ergo usurarij tripli-
ces Primi notorij qui habent altare cōtinue paratū semp mutua-
tes Secūdi nō notorij sed manifesti qui nō habent altare cōtinue
paratum sed interdum mutuantes Tercij p. famam tantum ma-
nifesti sūt.

Usurpare est aliquē contra racōem ius vsū vel osuetudines
capere inuadere vel presumere.

Usurpatio est interruptio vsucapionis ut. lege. ij. Et nota in
rub. ff. vsucapio. et vsur. et dicit ibi textus quod oratores usurpa-
cionem frequētem vsū vocant.

Ut
Cui et frui differunt sic quia uti dicitur ille qui ita utitur re quod
fructus non percipit. sicut potest uti ad vsū cottidianum et mi-
nisterium equa tua ita quod fructum non percipiam scilicet quod par-
tus nō sit meus sed is qui alicuius fūdi vsū habet pomis et ole-
ribus uti potest ad vsū cottidianum non tamē donare vel ven-
dere potest Frui vero dicitur ille qui fructus percipit Et sic usu-
rarius habet vsū rei ut cui dominus nemois constituit vsū

nemoris ad necessitatē suam et familie sue vt accipiat ligna olera
poma flores ꝛc que nascuntur in nemore p se et suis cōiuis Non
tamen vendere pmittit ipsum alias fructus quare clericis dici pos
sunt vsurarij vt supra dictum est.

¶ Vti possidetis est quoddā interdictū cum possessor inquietatur
a nō possidente vt iudex p ipso dat sententiā Si vnus fuerit sūe p
nūciatē habet in singulari numero Et ita possideas vt possides si
aut plures tūe debet p nūciare in plurali numero vt vti possidetis
ita possideatis Nōprie tamē honoris causa cum homines vni tantū
loquuntur plurali sermone vtūtur dicentes beneueneritis transi
te bene Et ceperūt isti honorabiles vices a iulio cesare Unde et il
lud dicitur nos duo turba sumꝝ hęc azo in sum. C. e. ti. et vide gl.
ante. p. in capit. licet de pbac.

¶ Vt v

¶ Vulua scdm archi. xiiij. q. iij. pleriqꝝ Quādoqꝝ illud ē qd ex vul
ua nascit. vel est vna pars vel vber facinū vel p̄tia scz salcia.

¶ Vulgaris substitucō dicitur cū quis loco instituti vel eius cui ali
as puta ab intestato est ius ad eū in casu hereditatis nō adite
appomē seu surrogat vñ obicō est semp si hereditas nō adeat.
Et dicitur vulgaris qz in hūc casu seu euentū fieri pōt a qlibet qui
testari pōt et cuilibet qui ius ad eū habet ex testamēto vel ab in
testato qz volūtas talis disponētis simpliciter admittit iure ciuili
secus in pupillari et alijs substitucōibus vbi nō simpliciter admittit
tur p̄mo restringit et limitat Et quicqꝝ penitꝝ nō admittit iure
ciuili scripto Et nota qz adicō ibi apposita si hereditas nō adeat
pōt dupliciter intelligi scdm qz nō adire dupliciter dicitur scz vel p
pter nolle adire vel ppter nō posse Et istud nō posse multis modis
pōt oringere vel qz euenit furor vel depositio vel qz honoz acqꝝ
ficcō interdicē. vulgaris em substitucō semp ostinet obicōnem de
euentu nō adire hereditatē licet iā in vnū casum vel plures vñ om
nes ostinere possit cetera vide supra d substitucōibus.

¶ Vxor sp̄sū forū mariti ꝛ p̄cipat p̄uilegiū sp̄sū vt. l. femine
ff. d. sena. Sz nō iō cōcubina sequit forū sui cōcubinarij vt. l. de ius
re in fi. ff. ad mūcip. et est rō qz castitas m̄imonialis aliqd mere
ri debet vlt quā fornicacō. Sed dicta lex de iure nō habet locū in
cōcubina clerici qz tal sequit forū clerici De h̄ sit due notabiles
g. o. vna. xxxij. di. c. eos Alia. xi. q. i. clericū Rō qz nō potest nega
ri quin concubina clerici sit de familia eius sed familia clerici seqꝝ
tur ipsius forum vt capit. indicatatum lxxxix. distm. et in l. ij. C.
de episc. et cle. et in prohemio digestorum hęc. ludou. de roma in

singularibus suis Item vxor fugitiua reuſa in breui non diuertiffe
videtur vt ff. de re iur. l. qd quicqd quia calore iracundie potius
factum videt scdm accur. ibide Et tale vxore fugitiua et p conse
quens furtiua licitum est inquirere in domo ſcolaris ſuſpecti aucto
ritate iudicis vt glo. in l. ff. C. de epil. audi. Et. l. si quis in hoc ge
nus. C. de epil. et tla. et nota in l. ij. C. de ſeruis fu. vbi plenius per
doct. de inquisitione cuiuslibet rei furtiue.

Re.

Xenia dicuntur munuscula que.

que dantur ſtudenti et pculenti que vulgo dicuntur
appellaciones ceterarū vero rerum que
vſum epiliū excedūt magis ppe dicuntur mu
nera Dicitur n. fieri xenium d pomis dum quis

habet inſpices ſecūdum Archi. xi. ij. q. iij. pleriq in fi

Xenodochus est q xenonē alicuius ciuitatis procurat.

Xenon est domus in qua egrotantes recipiuntur curantur et
alimentis ſuſtentantur vt. C. de epil. et cle. per to.

Xenodochium est domus ad inſpiciūm pegrinātium deputa
ta vt quidam dicunt Sed tamen xenon et xenodochium eadem
domus dici potest ſcilicet in qua valitubinarij et ſenes et infirmi
recipiuntur et aluntur Preterea aut differentiam facientes ze
non per litterā. 3. et xenodochiū dicūt eſſe ſcribendum p. l. vi. c. iij.
de reli. domi. Et varia nomina talium locorum habes xxij. q. vlt.
ſanxiuus vbi de ſ. et. j. q. ij. si quis hominē ad ſi. In aut. de aliena
emph. §. quādo in p. m. cpl. ix. et in eccle. §. §. et est glo. in cle.
p litteras de preben.

Chriſtus rex regū dñs dñanciu vt i cle. paſſoral. d. re. iudi. c. de mo
re in fi. c. di. r. c. tua. ij. d. deci. et apoca. x. c. vlt. mediū. j. ad th. vj
Chriſtiactio noſtra inſtructio de monſtraē de elec. c. ſignificasti de
ſepul. c. j. xij. q. j. exemplū domini accipite. fa. ij. q. j. deus omnipotens
et de coſe. di. i. ſolēpnitates. ij. Itē xpi ad belial nulla ouencio lu
cis ad tenebras nulla picipatio iuſticie et iniquitatis nulla omu
nigatio nullus oſenſus tēplo dei cū ydolis de pe. di. j. c. ſ. añquaz in fi.
et di. ij. c. si em inquit a prim. poſt mediā colūpnā Itē xpus ve
nerat in v. g. mē poſt digeſtum for. glo. est in l. p. c. §. ſepa. ff. de
au. et ar. leg. a. vbi d. ab heredi. meis fieri volo iubeoq ſignum
dei glo. dicit vt crucē ſm hugo. Itē xpus mortem eligit in cruce
apē q. t. no. Primo vt in illa pendens in aere ſe inter deū et hominē
mediatorem oſtenderet. di. l. m. x. c. quoniam. et primo thimo ſcdo